

Kerekasztal-beszélgetés irodalomról, művészetről, vátesz-sorsról

Dr. Szép Tamás, a Kaposvári Polgári Kaszinó elnöke három „írástudót” hívt meg egy beszélgetésre irodalomról, versről, prózáról. A kaposvári Takáts Gyula Könyvtárban 2022. április 21-én lezajlott, általam vezetett kvaterka során a szervezők azt kérték, saját műveikből is adjanak némi ízelítőt.

– Kedves közönség! Nem kellett sokat gondolkodnom azon, mi a közös hármunkban, amikor Szép Tamás elnök úr felkért az est moderátorának, hiszen mindhárman olyat végzünk, nevezetesen írunk, amely nem főfoglalkozásunk. Pénzkereső hivatásunk mellett verjük a klaviatúrát, vagy fogunk kezünkbe tollat. Rozsos Gábor a Kodály Zoltán Általános Iskola magyartanára, aki költőként is ismert. Nyári László vállalkozó, de költőként és íróként is régóta jelen van Somogy irodalmi életében. Én csak a prózában érzem otthon magam, ami viszont ugyancsak közös: mindhárman felesége pedagógus. Lacié óvodavezető, Gáboré és az enyémmé tanár. E röpke bevezető után hadd kérdezzem meg: vátesz szerzőnek érzitek magatokat?

Nyári László: – Én már ötévesen megtanultam olvasni; szüleim a *Sicc Afriká-bant* olvasták fel nekem vagy kétszázszor. Megtanultam minden sort, kigondoltam, mi mit jelenthet. Amikor megtudtam, hogy a falunkban van könyvtár, beiratkoztam, és kétszer végigolvastam a somogyiszi könyvtár kínálatát. Ajtmatov *A verseny-ló halála* című kötetével kezdtem, de bátorítottak: kölcsönöztek inkább meséskönyveket, ám én nem akartam, mondtam: nem vagyok én már gyerek. Aztán mindenki azt gondolta, hogy a Táncsics gimibe megyek. Szüleim is meglepődtek, amikor bejelentettem nekik: Nem, nem oda, hanem Gépipari Technikumba. Olvasni otthon is lehet. A differenciálegyenletekkel pedig éppúgy fontosnak tartottam tisztában lenni, mint a szavak jelentésével. A kettő együtt fontos; nem tudom, tudják-e, hogy a kettes számrendszerbe kódolva jönnek elő a szavak a számítógépek klaviatúrájából. *Kéktoll belecsap a lecsóba* című, legújabb könyvem bevezetőjével válaszolok eredeti kérdésemre. Gondoltam, más úgy se tudja, mit akarok elmondani létről, irodalomról, ezért megírtam magam:

Kedves Olvasó! A mostani kötet egyfajta kísérlet arra, hogy a versírás, vagy legyünk nagyravágyók, a költészet a huszonegyedik században miként maradhat meg, lehet része a hétköznapi nyűgein túl létező elme egyfajta menedékének.

Meggyőződésem, hogy ennek a megmaradásnak egyik feltétele annak felismerése, hogy a költészet, (maradjunk ennél az elnevezésnél), nem gondolhat többet magáról, mint ami, és nem nézhet magára úgy, mintha valamilyen szellemi elit tápláléka lenne.

A mai költészet nem lehet se jobb, se rosszabb, mint maga az élet. Miközben lehetőségei látszólag szűkülnek, aközben soha eddig nem tapasztalt mértékben nőnek is. Ma a költőnek számtalan eszköze van arra, hogy eljuttassa termékét, a verset, a fogyasztókhoz. Korunk költője nem függ mástól csak önmagától. Félelmetesen nehéz felismerés ez.

Ennek tudatába állítottam össze ezt a kötetet. A versek nagyjából ABC rendben követik egymást, ekképpen jelezve, hogy nem ciklusokban, egyfajta idősíkbán, hanem önmagukban léteznek. Belekerült néhány már az előző kötetekben is megjelent vers, pontosan emiatt, egyfajta jelzésként, hogy minden erőfeszítés és szándék ellenére nincs új a nap alatt. A versíró, nem tehet mást, mint ismétli önmagát, az elődöket, s a vele történt eseményeket. Minden vers egy új leosztás ugyanabból a pakliból.

Tehát amikor *Kéktoll belecsap a lecsóba*, nem tesz mást, mint szembenéz a valósággal, miszerint a költészet sem cél, sem eszköz nem lehet, csupán egy módszer arra, hogy leperegjen a ránk szabott idő.

– *Laci friss kötetéről az újságíró pedig írt egy recenziót. Íme:*

Nyári László közelmúltban megjelent, *Te is lehetsz Guru* című kötete után egy újabbat tett le Somogyország asztalára. A prózát követően ezúttal ismét lírával jelentkezett. *Kéktoll belecsap a lecsóba* címmel rostálta egybe korábbi évek termését a most született versekkel. A városivá lett egykori falusi kiskölkökből – aki hatévesen iratkozott be a somogyzili tékába, és végigolvasta a könyvállományt, majd felnőttfejjel belemerítkezett a magyar és a világirodalom klasszikusainak mámorító világába –, mindmáig nem kopott ki az indiánregények iránti szerelem. Különösen egy kanadai félindián, Hosszútoll alakja – ami magyarázat legújabb könyvcímére, s utalás a kektoll.com-ra is, ahol gyakran olvashatjuk legfrissebb írásait. A vonzó indiánmentalitás egy Cseh Tamásnak ajánlott versben s egy képzelt hármasszövegű lírai szalában is megjelenik, ám ennél talán fontosabb, hogy pazar versek sorával hajt fejét József Attila emléke előtt. A vonat tiporta zseni szavait tisztelete jeléül építi be egy-egy művébe, illetve parafrázisként jeleníti meg örökérvényűségüket – megidézve a nyolcvanöt évvel ezelőtti szárszói sínhalált is. Némelyik verse örökre fülemben marad, hiszen a költészet napi randevú hűségese vendége a kaposfüredi szerző. Tájé és természetélményét tükröző versei mellett a remény és a reménytelenség költeményei különösen erősek, de az olvasó mérlegelésére bízott, mi áll hozzá közelebb: „amíg látjuk a jövőt / addig nem merünk / a tükörben / önmagunkra nézni” avagy: „Elindulok hát / S megüzenem magamnak / Lehetséges megőrizni / Szívünkben a fényt”. A Nyári-lírában kulcsszó a vágy is. „a vágyak mint soha / ki nem feszülő / petyhüdt vitorlák / várnak a szélre / várnak az ébredésre” – írja a *Vágyakban*, de a trendi valóság, a gépi világ képei mellett olykor-olykor Érosz is belopakodik néhány felettébb impulzív, szerelemittas versébe.

A szerző szabadon hasító vagy lüktető strófákba tömörített gondolatfutamaira egy 20. századi virágénekkal tesz lakatot. Ennek záró sorai is bölcsességre vallanak: „Kalapodra tűzz virágot, / Menj templomba és imádkozz!”

A Pannónia Kulturális Egyesület gondozásában megjelent kötetet Mester Béla grafikus különböző újságlapokra montírozott rajzaival illusztrálták – köztük egy *Somogyi Hírlap* 12. oldaláról felsejelő, női fejjel.

Ahogy „A hajnal rést vág az éj szövetébe”, úgy ráznak fel bennünket e tavaszi

mákonyból a Nyári-versek. A szerző valóban belevágott a lecsóba; hol sokkolóan, hol igazolással, hogy bár – Adyval – „Minden egész eltörött / Minden láng csak részekben lobban”, a remény soha nem hagyhat el bennünket.

– Gábor, beléd fojtottam a szót, a vátesz szerepnél tartunk még. Tanár úr hosszú éveken át tanúja lehetett a csodának, a balatonszárszói költészet napi versmondó-versenyeknek; József Attila teljes alakú szobra előtt állva-émlékezve a megnyitón, és utána is, hiszen tehetséges tanítványaival rendre megjelent a megmérettetéseken...

Rozsos Gábor: – Igen, és meg vagyok illetődve, hogy itt lehetek a könyvtárban, *Az írás kialakulása* című mozaik előtt, ahol Varga Róbert és korábban Szita Ferenc igazgató urak idejében oly sok híres ember megfordult, és oly sok bölcs és fontos dolgot mondtak, amit én nem tudok. Egyik legszebb emlékem, amikor itt volt Faludy György. Akkor sokkal nagyobb volt ez a terem, ahol most vagyunk, és zsúfolásig telt. Vátesz volt Ady, akit idéztél, aki látta a jövőt, megjósolta a komország valószínűségét, de Petőfi is az volt, mert megjósolta saját halálát: „Ott essem el én / A harc mezején...”

Én nem tudok olyan szépeket mondani, mint Laci. Már az első osztályban is bajban voltam, képtelen voltam kiolvasni, összeolvasni azt a szót, hogy ló. Mindig l-ó-t mondtam. Valószínű, ma elküldtek volna diszlexia-vizsgálatra. Édesanyám sokat szenvedett emiatt a konyhaasztalnál: hogy lehet az, hogy én ezt nem tudom összeolvasni.

Kertes házban laktunk, s közelünkben volt a grund a sávházzal szemben. Udvarunkban állt egy kis faház, amit próbáltunk megvédeni. Nemecek és Boka voltam. Ajtmatovot én nem olvastam... A gépipariba mentem én is; jóesű voltam, de nem nagyon szerettem tanulni. Érdekelte volna az irodalom, de mindig elvitte az időmet a foci. 1982 szeptemberében a mi kedves tanárunk veszélyeztetett terhes lett, ezért Tóth Antalné, egy nagyon idős tanárnő lépett be a harminckét felbőszült kamasz közé. Egy törékeny, fehér kontyos asszony, mint amilyen József Attila édesanyja volt. „A mamit ki fogjuk készíteni” – mondogatták mögöttem. Ő meg azzal indított: „1983-ban érettségi lesz, én elhoztam maguknak az első tételt magyarból stencilezve...” A lapoknak erős vodkaszaguk volt. A mostani fénymásolásnak megfelelő technikával készültek. Ez a megelőlegezett gesztus a tanárnő részéről engem megfogott. Meglepődtünk, s elkezdtünk az irodalomról beszélni. Végtelenül érdekelt, ráadásul ahhoz a korosztályhoz tartozott, aki ismer(het)te Attilát és szárszói haláláról is sok mindent megosztott velünk.

Mezei László barátommal, Zögével versenyt olvastunk. Emlékszem, először a *Levelek az urológiáról* című könyvet olvastam, amelyet könyvespolcáról vettem le taláalomra, melynek Körmendi János, a néhai népszerű színész-komikus volt a szerzője, aztán mentünk tovább, eljutva Shakespeare-ig. Megismertem Nellikémet, aki nagy hatással volt rám, olyannyira, hogy ő a feleségem. Két nyár alatt rengeteget olvastam, aztán akadt olyan könyv is, amit középiskolás koromtól kezdve sokszor elolvastam. Gondolkodtak már azon, vajon *Az ember tragédiáját*, ha újra olvasnák, akkor melyik szerepet formálnák meg legszívesebben? Lucifer szerepével én nem azonosulok

– különben is, akkor rám sütnék, hogy ördögi figura ül Önökkel szemben –, de olyat mond, amin érdemes elgondolkoznunk. Szóval az irodalom az mindig előre mutat, mint a művészet.

Szomorú, mai hír: meghalt Markó Iván. Az ő neve összeforrott a Győri Ballettel, ahogy Babarczyé a kaposvári Csiky Gergely Színházzal. Mindkettő hungarikum. Markó mondta: a művész közel áll Istenhez, mert az a semmiből valamit csinál. Szerintem mindenki, aki valamit csinál, az közel áll Istenhez. Teszed a dolgod, mert Isten ideállított. Akár művész vagy, akár nem. Bolyai Farkashoz János fia azt írta, hogy: „édesapám a semmiből egy új, egy másik világot teremtettem, amit eddig küldtem, az kártyavár a toronyhoz képest”. Egy olyan matematikaelméletet alkotott Lobacsevszkij előtt, amelyre Einstein is hivatkozott, Szentágothai pedig azt mondta: ez egy remekmű. Szóval így függenek össze a dolgok: irodalom, művészet, balett, matematika. Hozzáteszem: Kodály egyik nyilatkozatában hangsúlyozta: „A zene: hangzó matematika.”

Laci, amit mondtál korábban, hogy a költészetnek nagysága, iránya van, az a fizika nyelvén a vektor. Aminek nagysága, iránya és értelme van, az a vektormenyiség. Szerintem a költészetnek, sőt minden kimondott szavunknak ilyen ereje van. Meg kell őriznünk a ránk bízott anyanyelvet, s ugyan a határok szétválaszthatnak, de gondoljanak arra, hogy anno a három részre szakadt Magyarországot mi tartotta össze. Az anyanyelv.

Utolsó gondolatként pedig hadd emlékeztessenek arra, amikor Zákányi Zsolt tanár úr, iskolánk Liszt-díjas karnagya – aki ismerte még Csajághy Karcsi bácsit, az intézmény korábbi igazgatóját – elköszönt az iskolától, könnyezve, remegő, ám érces hangon, és elsősorban nem az énekről beszélt. Azt mondta, kollégák, ezt a nyelvet őrizték és vigyék tovább a gyerekek. Szóval „ez a mi munkánk; és nem is kevés”.

– *Milyen verset hoztál?*

R. G. – Én végtelenül szeretem Rippl-Rónait. A festészetéhez nem értek – Gáspár Ferenc főorvos úr nagyon –, de annyira vonz a művésze, hogy amikor a Nemzeti Galériában rendeztek képeiből gyűjteményes kiállítást, írtam egy verset. Odamentem az egyik festményéhez, s amikor az ottani teremőr néni nem látta, meg-simogattam, hogy legalább egy érintés, egy kézfogás erejéig együtt legyek Rippl-Rónaival.

Nincs, ki innen elszakít

Róma-hegy, 1924. június

Vagy huszonöt éve is van már:
Paris, a dombos utcák, Montmartre –
miről juthatott eszembe. S most:
Róma-hegy. Itthon vagyok: s e táj

kontúrjait hányszor képzeltem
magam elé a kávéházak
társas magányában, hol gyakran
jó szívvel a barátok vártak –

de kevés volt a magyar szó.
Csak a paletták színe beszélt –
s hunyt szemem festővásznán láttam
Kapot: honvágyamban a reményt.

Nincs, ki innen elszakít: nem is
találhatnék máshol otthonra –
ideköt Lazarine szerelme
s az emlék: Anella mosolya.

Jó nékem itt – mert más a magány.
A kert: itt járt Babits és Ady...
Oly rég volt – de hangjukat mégis
e kövek közt újra hallani.

– Ahogy hallgattalak, az futott át az agyamon, vajon a mostani fiatalok tudják-e, ki volt Lazarine asszony, Paris Anella vagy Zorka. Kevesen lehetnek, akiket mindez foglalkoztat, pedig az emlékek fontosak. 2021-ben Szép-émlékek címmel írtam egy rövid jegyzetet, melyben az értékörzésről is szó van. Hadd olvassam fel!

Hiába gépiesedünk, a maga ártó és áldott voltával együtt, az illem, ami nélkül nem létezik társas kapcsolat, ugyancsak „tunningolásra” szorul. Akár volt gyerek-szobánk, akár nem. Akár polgári miliőben nevelkedtünk, akár nem. A köszönéssel, s a válasz nélkül hagyott e-maillal van a legnagyobb „bajom”. Vannak, akiknek ugyanis nem fontos. Fiatal kolléga napi többszöri találkozáskor sem képes köszönteni idősebb társát. Miért? Talán maga sem tudja, pedig vélhetően gyerekkorában nem erre nevelték. Vagy: azonnali segítséget, tanácsot, információt kér az illető az oly kedvelt drótpostán, csak „véletlenül” nem érkezik rá egy köszönöm. Ugye, ismerős helyzetek ezek sokunk előtt, s még bátran folytathatnánk a sort, megerősítve: kár, hogy kikopott az illemtan-oktatás a mai képzésből, vagy ha mégsem, nem nyom túl sokat a latba. Pedig fontos lenne, hiszen a helyes illem imázserősítő.

Tudja ezt a kilencven feletti legendás tánctanár, Szép Elemér is, ki évtizedekkel ezelőtt tánc- és illemtanórákat tartott apró somogyi falvakban, városokban. Tanítványai áldják is érte; köztük a romantikus tánciskolák világát megidéző *Cha-cha-cha* című film tánctanára is, s még rajta kívül tízezrek, hiszen Szép tanár úr egy Kaposvárnál nagyobb város lakosságát tanította táncra, illemre. Igaz, akkor is el kellett mondania, nem az ismerkedés végén kell a fiúnak odaböknü: „Különben Béla vagyok”, hanem a találkozás legelején.

A közelmúltban séta közben vettem észre a már szép emlékeiből élő táncpedagógust. Lánya karolta, másik kezében botot szorongatott. Egy-két-há: cha-cha-cha – emlékeztettem, és szeme megtelt könnyel. Köszönöm, hogy köszöntöttél – mondta. Aktív korában nem volt e-mail, okostelefon, de sokakban elültette a magot: a stílus maga az ember.

R. G.: – Ez így igaz, s valóban keveset, vagy semmit nem tudnak a diákok a környezetükben élőkről. Amikor megkérdeztem tőlük, ki volt Lazarine, rávágta: illatszertár. Senki sem felelte azt, hogy Rippl-Rónai francia származású felesége. Huszonnyolc éve egy termem van – a hatos számú tanterem; ez mintha Csehovot idézné –, amelynek az ablakai az Anna utcára néznek, s amikor észreveszünk tanítványaimmal egy-egy helyijáratos autóbust, remek ötletként egy-egy hírességet az oldalára festve, megállok a tananyagban, és felszállunk a Takáts Gyula- és a Szalay Fruzsina-buszra. Kérdeztem az ötödikeseimtől: kik voltak ők? A válasz néma csend. Hol laksz? – kérdeztem egyikőjüktől. Mondta, hogy a Kossuth Lajos utcában. Ki volt ő? Nem tudom. Én meg elmondtam. A többi néma csend. Elmondom, ki volt. Hol laksz? A Rippl-Rónai utcában. S ki volt Rippl-Rónai? Passz. Hol laksz? A Virág utcában. Nagy szerencséd van! De a nyolcadik osztályosokkal is megszakítottam a magyarórát, ha jött a busz Kaposi Mór portréjával. Ki volt ő? Oktatókórház. Miért került fel a buszra a képe? Nem tudom, s akkor a tanár elmagyarázza, hogy Kaposvár szülötte a híres bőrgyógyász. S így tovább. Ki volt Takáts Gyula? Könyvtár! Szerencse, hogy már nem Palmiro Togliatti a neve, akkor nagyobb bajban lennénk...

– *Tudjátok-e, hogy kapta a nevét a megyei könyvtár? Elmesélem. Akkoriban a megyei önkormányzatnál dolgoztam főosztályvezető-helyettesként. Ez arra az időre esett, amikor a megyei fenntartású intézményeket át kellett adni az államnak vagy a városnak. Mi legyen a könyvtár neve, kérdezte tőlem a Békésből származó főosztályvezető. Mondtam: Takáts Gyula, aki író, költő, műfordító volt és sokat megfordult itt. Hallgatott rám. Na, amikor megtörtént a névfelvétel, volt, aki nekem esett azzal, hogy javasolhattam Gyula bácsit, hiszen köztudottan rossz viszonyban volt az intézmény első igazgatójával, Kellner Bernáttal. Hát, nem ez inspirált, bevallom...*

R. G.: – A sajtó egyébként bajban van Takáts Gyula nevének írásával. Rendszeresen cs-vel írják, de Klebelsberg nevével sincsenek tisztában, gyakran r-el írják a második l-t. Dr. Kovács-Sebestény Gyulával, mármint az utcával is voltak bajok, ahol lakunk, ugyanis lakcímem bemondásakor – hivatalosan helyen – nem fogadták el a Sebestényt. Azt állították: Sebestyén, ty-vel írandó, mert így van fenn a google-on. Én magyartanárként nem szerettem volna szembemenni, ezért dr. Oszváth Ferenc, a város alpolgármestere derített ki az igazat, akkortól vált általánosan elfogadottá nevének írása.

Ny. L.: – Matyikó József siófoki költő amikor meglátogatta Gyula bátyánkat, aki nem találta elég ütős költői névnek a Matyikót, azt javasolta neki az utcára utalva – hiszen Takáts is ott lakott –, hogy legyen Matyikó Sebestyén József. De Fodor András is neki köszönheti költői nevét, ő ugyanis az Andor nevet kapta a keresztségben, ám Takáts szerint az Andrásnak szebb a hangzása.

– *Milyen csemegékre derül fény?! S akkor még arról sem szóltunk, hogy Takáts pedig tanítványának, Fodor Andrásnak (is) köszönheti a Kossuth-díját. Laci, neked mennyire lírai alkatúak a munkatársaid?*

Ny. L.: – Semennyire. Jó közegben élek, műszakiak között, éppen egy paksi utat építünk. Rétegredek, tömörség, teherbírás előjönnek, de a költészet nem. Néha mondok nekik szójátékokat, amiket időnként nem értenek, de ettől még nagyon rendes emberek, örülök nekik. Egyébként felettébb színes a társadalmi beágyazottságom; én egy falusi gyerek vagyok, rokonaim, ismerősem itt vannak, öcsém, unokahúgom szobrászművész, a másik unokahúgom Bolognában festőművésznek tanul, a kisebbik szobrásznak. Rengeteg műszaki embert ismerek különböző helyekről. Pedagógusok is vannak a családban, a munkám miatt pedig ismerek jó munkásembereket, szóval elmondhatom: elég jól szétszórva ismerem a társadalmat, de nagy szerencse, hogy ez nem hat rám. Az viszont elképesztő, hogy az emberek mennyire nem olvasnak. Csak egy példa: épült a Lakics Gépgyár, aminek én voltam a projektvezetője. Írt róla a *Somogyi Hírlap*, a cikkben én is nyilatkoztam. Később találkoztam egyik ismerősömmel, aki örömmel újságolta: olvastalak az újságban. És miről olvastál? Mivel kapcsolatban találkoztál a nevemmel? – faggattam, kissé provokálva. Verset mondtál – jött a válasz. Nem, de közel voltál – feleltem. Szóval így mennek a dolgok, de nem feltétlenül kell olvasni és érteni a verset. József Attilával: „Csak az olvassa versemet, / ki ismer engem és szeret”.

– *Akkor légy szíves, olvass fel egy újabb versedet!*

Ny. L. – Nem gondolom, hogy én vagyok a világ közepe, azt mást gondolja rólam, de egykor a régi szép időkben jó pár folyóirat közölte verseimet. Olyan, mint a *Pannon Tükör*, a *Jelenkor* vagy a *Győri Műhely*. Fodor András volt a mentorom, s futottam valamilyen szinten. Én nem úgy írtam, ahogy József Attila vagy Tandori Dezső, aki reggel elkezdte, és addig írta művét, míg be nem fejezte. Elküldtem különféle folyóiratoknak öt verset, s háromtól visszajött: ugyanazt a hármat szeretné. Nyilván, mert a szerkesztők értettek hozzá. Akkor levélben, papíron kellett jelezni: ne haragudjatok, de időközben már elhelyeztem azokat. Mivel nem akartam megfelelni a szerkesztőknek, létrehoztam egy internetes oldalt, ennek *Kéktoll* lett a címe. Könyveim jelennek meg rajta, melyeket papír alapon nem publikálok. *Kéktoll.com* – jegyezze meg jól mindenki, s ha hazamegy, keresse fel az oldalt, azon van az életművem. 150 ezer olvasóm volt eddig; lehet, hogy nem mindegyik új, de 80 ezer olvasót elértem, s kb. 2 millió megtekintést, mivel naponta 2–300 olvasó kattint rám.

– *Ezáltal valóban nem válik kiszolgáltatottá az ember, s nem azt igazolja, hogy öncélú a közlés, a folyóiratszerkesztővel le van zsírozva: te küldesz egy verset vagy egy prózát, meg én is neked, s hoci-nesze alapon én fizetek neked tizennyolcezret, te meg nekem ugyanennyit. A l'art pour l'art minden, amitől egy idő után megcsömörlik az ember...*

Ny. L. – Ettől akartam mentesíteni magamat. Szóval magam részéről József Attila „a” költő, mindenki más költő, de a nélkül. Elgondolkodtam, mit tenne Attila e digitális világban, ha az interneten kellene megjelenie.

Attila a világhálón

Itt ülök	A pixelek közt
Színes kijelzők előtt	Valami feléled
Virtuálisan megosztott	– holnap a kútnál
Vacsorák ingerelnek	A cipőm fehér lesz –
Éhes vagyok	
De rendelni valamit	Megtalállak
Se kedvem	A számban virággal
se pénzem	A hasamban vízzel
Inkább a mások ebédjét nézem	A szívemben Flórával
S olvasom a véleményt	
Mely gusztának minősít	(Utóirat)
Valami lepényt	
Vagy pizzát nem tudom	Se a kúthoz se máshova
Az ilyen dolgokat felettébb unom	Nem megyek utánad
Leírom hát	Hiába vagy szép
hogya „tündér nevetés”	Mégis utállak
De nem válaszol senki	
Ez több mint megvetés	Mert tudom ha írnék
Írom „a törekeny lombok alatt”	Neked egy verset
De minden karakter	Csak nevetnél
A semmibe szalad	Ahhoz is lenne merszed
A kijelző bágyadtan	A szilícium morzsákból
Elpihen	Feltörő szavak
Kattintok de csupán	Régóta senkinek
A fehér semmi	Semmit nem mondanak
A szememmel elkezdék	
Nőket enni	Nincs hova utaznom
Némelyik talán szebb mint Flóra	Nincs hova mennem
Aki balra húzott	A saját profilom
Minek beszélek róla	rabja lettem
Mikor a hajnal rést vág	Költő vagyok de
az éj szövetében	Már nem érdekel
	Mindenkit törlök
	felejtsetek el

– Már hallottam ezt a versét Lacinak. Balatonszárszón az iskola udvarán egy költészet napi versmondóverseny megnyitóján adta elő először, bámulatatos hatással. Gábor, neked, József Attilán túl a Biblia, az istenhit, a vallás égett mélyen a zsigere-

idbe. Verseidben is visszaköszönnek olyan impulzusok, amelyeket Istennel járó költő írhat csak le...

R. G. – „Hiszek hitetlenül Istenben” – Ady is megírta, ezek után Istenről, Istenhez szóló verseket nehéz írni.

Hamvazószerda

I.	Ami voltam – elvesztettem.
Menekülnék –	
szűkül a tér	Nyugtalanná tesz
s az idő horizontja.	a lappangva fojtó, szorongó öntudat.
II.	
Kiméretett minden út –	Istenem: markolj össze
és kimérve minden pillanat.	port és hamut – ami belőlem megmaradt.

Este hat

Lélekharang:	a szavakat
a végső pusztulást	a vissza
feltámasztó hangja.	nem
Nincs is már jelen:	vontakat
	a gondolatot
csak súlytalan,	a meg
ráhagyatkozó megpihenés.	nem gondoltat
Kitárulkozó öröm –	amit cselekedtem,
önfeledt vigasztalás.	s amit nem -
Visszahelyezettünk.	csak egy saroknyi
A szavakat...	helyet adj nékem, mennyei csűrődben, Uram.

– Irigylem a költőket, mert ők röviden, frappánsan fogalmazva tudják elérni azt a hatást, amit a prózaíró. Sok küzdelem, gyötrellem kell az alkotáshoz, nagy mélységek, és szükséges egy biztos háttér is az íráshoz. Ahogy öregszem, én azon kapom magam, egyre inkább bele tudok feledkezni a múltba a természetbe, s ráérősebben próbálok igazítani a lépteimet. Hadd olvassam fel a Tündérrózsa című írásomat!

Rózsaaágak kapaszkodnak feljebb és feljebb a megújult, s átláthatóvá lett színházipark boltíves vasrácsaira. Néhány év múlva teljes pompájában fogadja majd a rózsalugas a színház és a park szerelmeseit. A fiatal rózsatöveknek idő kell, hogy megerősödjenek és szépségükkel, bujaságukkal hódítsanak. Színükkel, illatukkal már most bővílnék, így a középkorú házaspárnak is jólesik melléjük telepedni hétvégi sétájuk idején. Hagyják, hogy elvarázsolja őket a színorgia, s míg kezük a másikban pihen, nagyot szippantanak az édeskés illatból, halk párbeszédjüket nem zavarja az öreg platánokról, örökzöldekről felszálló madárdal. Újraélik megismerkedésük perceit, a több évtizeddel ezelőtti romantikus eseményeket. Ringatóznak az időben, miközben megelevenednek hajdanvolt barátok, örökre elköltözött rokonok arcélei, és házasságuk igaz meséi. Míg esküvőjük mozzanatait idézik fel, ifjú pár érkezik a parkba. Most mondták ki a boldogító igent, örök hűséget fogadva Isten és ember színe előtt. Fiatal fényképész keres megfelelő háttérrel a fotózáshoz. Gera Katalin *Tündérrózsája* a nyerő, így a szirmokban ülő, szemlélődő leány mészke plasztikája is felsejlik majd a felvételeken. A fotós nem fordít túl nagy gondot a beállításra, mert menyasszony, vőlegény is tudja, mit szeretne. Sorra exponál, jóllehet, olykor változik a póz, emelkedik a térd, mozdul a kéz, a derék, de arra vigyáznak, hogy a fotók ne súrolják a frivolitás határát.

Egyszer csak légy repül az ara sminkelt arcára. Az ifjú férj finom mozdulattal tessékeli tovább az odatolakodót. Mély, szeretetteljes e mozdulat. A padon ülők érzékelik: bájos arcukon gyakoribb a mosoly, hangosabb a szó, a nevetés, szorosabb az ölelés. Ilyen a szerelem...

A távolból szemlélők is ilyenek voltak hamvas korukban, ám az évtizedek apró szarkalábakat rajzoltak a szépségét ma is őrző asszonyarcra, a férfi vonásait pedig markánsabbá tették az idő ráncai. Testük öregedett csak, a lelkük fiatal maradt. Az ifjonti hév, a lángoló szenvedély hamu alatt parázslík. Eszükbe jutott: bárcsak a közös életüket most kezdők is sokáig megmaradnának ilyen szerelmesnek, s a férj fél évszázad múltán is e mostanihoz hasonló, finom mozdulattal óvná felesége arcát az odaszemtelenkedő légytől!

Közös lépteiknek nem csak a padon pihenő pár, a *Tündérrózsája* is tanúja. Szótlan mozdulatlanságával több, mint negyedszázada lakója Thália kaposvári parkjának. Távolba meredve követi ma is a játszótér pajkos gyerekhadát, a kutyasétáltatókat, a piacra vagy a vasútállomásra igyekvőket, a sötétedéskor menedéket keresőket, és az éjszaka császárainak otromba viselkedését is megszokta már. Középről szemlélheti a természet körforgását, a való világot, amelyben normálnak és agyamentnek, szépnek és rúttnak, nemesnek és alantasnak egyaránt jut hely. A változásban az állandóságot képviseli, miközben apró ívű vízsugarak hullnak alá a kör alakú medencébe, melynek vize madarak szomját oltja, duhaj diákok felhevült testét hűsíti. A szépséges kőtündér, örök mozdulatlanságra ítélve is, messzire ellát, de szemet huny minden rossz felett. Szendergésében rezdül csak meg néha a szempillája. Ilyenkor mosolyog. Rajtunk és a világon.

– *Ahogy fogy az idő, az ember érzelmesebb, érzelgősebb lesz – legalábbis én –, de azt is észrevettem, hogy a humor nagy segítség mindenben. Ti hogy vagytok vele?*

Ny. L. – Az előbb felolvasott versem – gondolom, rájöttek – József Attila Ódájának a Nyári-féle átírata volt. A humor kapcsán *Kéktoll beleszap a lecsóba* című versemet olvasom fel.

Kéktoll beleszap a lecsóba

Kéktoll kedvenc
hokedlijén ülve
arra gondolt
ő nem egy átlag ürge
ő benne ott van
egy látható tehetség
s kinyilvánításához
megvan a merészség

Fömlált hát
a hokedlit odahagyta
igen a spiritusz
ez mindennek a magva
tollat ragadott hát
füzetet s írni kezdte
az életművet
mely a lét egyszeregye
lesz mert nem lehet más
a tehetség az igazi sodrás
mely ha elindul
szép sorban kivájja
az idő köveit
s eljut az óceánba
hogy azt önmagával eltelítse

Így gondolta de akkor
gyomra kordult
mit tehetett mást
duzzogva visszafordult
letért az útról
melyre épp csak lépett
később még sokszor
látta ezt a képet
a pillanatot mikor magát
a sorsnak megadta

Kéktoll a hokedlin ülve várja
hogy rátörjön újra
az alkotás vágya
s felgyűljön benne
kitörni készen
az egy teljes válasz
e porrá tört egészben

Várja de közben
pontosan tudja
nincs itt semmi szükség
új dalokra
a meglévőktől sem változik semmi
a lecsó lecsó marad
s a hokedli hokedli

– *Hallgassuk Gábort!*

R. G.: – Én nem tudok ilyen humorosan írni; „a humorban nem ismerek tréfát” – vallom Karinthyval. A humor nagyon veszélyes; meg lehet vele sérteni, de meg lehet vigasztalni is, és nevetetni is lehet vele embereket, de nevetőket nem látok, vicceket nem hallok. Fiatalkoromban rengeteg vicc született, és értettük is őket. Megkockáztatom, némi intelligencia kell a humorhoz. Állítólag van bennem némi cinizmus, kijelentéseim kétélűek, s nem mindig jól sülnek el. A tanítványaim már

ismerik azt a szót, hogy irónia. A *Toldi* kapcsán is beszéltünk erről. Szóval én most inkább egy olyan verset olvasok fel, amit Sándor kért, mivel húsvét előtt vagyunk.

... és mindennap

és mindennap megvallani
talán csak magunkban szólva
az ember feletti törvény
igazát –

*harmadnapra feltámadt a
halottak közül –*

az ember
feletti törvény igazát
talán csak magunkban mondva
de mindennap megvallani

R. G.: – Rippl-Rónai az 1873-ban készült Arany Oroszlán Patikában gyógyszerészinaként tevékenykedett. Festegetett, rajzolgatott, nem tudta, mit szán neki a sors. Én pedig beleképzeltem magamat az ő bőrébe.

Tűnődés

Rippl-Rónai az Arany Oroszlán patikában

„Húsz évemmel, itt, az Arany Oroszlánban,
hol száz éve gyógyírért jött Csokonai,
mellettem festőállvány, száradt tubusok,
pasztellek és az elmúlt órák rajzai.

Éjről éjre csak virrasztva álmodozom
a patika csorbult görebjei között:
leszek Munkácsy Lieb Mihály segédje,
ki a fáma szerint Parisba költözött!

És aztán? Aztán... mégiscsak hiányozna
nékem ez a poros város a hét dombbal.
Tán' lesz annyi pénzem – úgy remélem –, hogy
város-széli birtok vár majd, otthonommal...”

– *Lám, lám, így is lehet szeretni Kaposvárt... Lacinak hamarosan lesz a könyvbemutatója a Hotel Dorottyában. Kérlek, a legújabb kötetedből válassz két verset!*

Dőlj le magyar

Dőlj le magyar, legyél laza,
úgy sem tiéd már e haza.
Rég mások zsebébe tették,
örülhetsz, hogy itt lehetsz még.
István király, Aranybulla
eldobva már rég a sutba.
Dőlj le magyar úgy sincs dolgod,
legfeljebb, hogy járd a boltot.
Akcióról, akcióra, erről ez axióma.

Mendegéljél, gyűjtsél pontot,
s vegyél rajta üveggombot.
Nem gyöngyöt, nem vagy te barbár,
TÖRZSVEVŐ, mi mást akarnál?
Ennél több itt nem lehetsz te,
mondj igent, ez egyszer egyre!
Aludj magyar, hagyd a gondot,
rá se ránts, hogy ki mit mondott.
Ki mit ígért, miről regélt,
te csak aludj, s álmodj reményt.

Ha volna kedvem

ha volna kedvem
lehetnék szép is
és okos kedves
de nincs miért
a halak a tóban
úgy is tudják
jó és rossz kedvem
mennyit ér
ha volna kedvem
megoldhatnék ezt azt
tehetnék úgy
mint aki ért
bármilyen
vagy bármi máshoz
ha kedvem volna
az ilyen kedv sokat ér
ha kedvem volna
megtehetném
hogyan a napot

a holddal felcserélem
s megélném magam
a pénzemért
ha volna kedvem
egy nyári estén
jó verset írnék
de nincs kedvem
s ha lesz majd
ellenállok
nem írok semmit
nincs miért
láthatjátok bármit
megtehetnék
ha volna kedvem
csak azt kedvet
nincs honnan vennem
így maradok
a csendes semminél

– *Köszönjük. Gábor, beszélgetésünk vége felé közeledve szívesen hallgatnálak még arról, hogy milyen további céljaid, emléktábla-állítási terveid vannak?*

R. G.: – Élni, élni, élni, taní-tani, taní-tani, taní-tani, minden nehézség ellenére. S hogy még mit szeretnék? Rosta tanár úr felkért – veled együtt –, hogy legyünk kuratóriumi tagok az általa vezetett Tudományos Életért Közalapítványban. Az egyik alapítványi ülésen javasoltam, készíttessünk egy emléktáblát Zákányi Zsolt tanár úr tiszteletére a Kodály iskola falára. 2017-ben lelepleztük. Amikor megyek a suliba, ránézek, s mindig megállapítom: jó ötlet volt. Az egyik tervem, hogy Csik Ferenc 110. születésnapjára, 2023. december 12-re a Németh István fasor 67. számú ház falán helyezünk el emléktáblát. Ennek a háznak a helyén állt ugyanis az olimpiai bajnok úszó szülőháza. Nem kell rá hosszú szöveg, mert a sok karakter drágává teszi. Zákányi Zsolt bácsi emléktáblájának a szövegét is át kellett fogalmazni, hogy kevesebb karakterrel olcsóbb legyen. A másik ötletem a Rippl-Rónai utca 19. alatt lévő házra elhelyezni egy emléktáblát, mivel itt élt, és alkotott a Kossuth-díjas Fésűs Éva. Ez megmarad az utókornak, csakúgy, mint a József Attila utca 6-os számú ház falán lévő tábla, amely Nadrai Lajos, egykori puskaművesnek állít emléket. Ha sorra felkeressük ezeket a házakat, akkor a táblák alapján megjelenik előttünk Kaposvár története. Így lehetne tovább erősíteni a lokálpatriotizmust. Ezek a rövidtávú terveim, a többi pedig Isten dolga.

– *Hölgyeim és Uraim! Beszélgetőtársaimnak köszönöm üdítő gondolataikat, hozott műveiket, Önöknek pedig a türelmet!*

1911-ben adták át a kaposvári Nemzeti Kaszinó székházát, mögötte látható az Igazságügyi palota az Eszterházy (a későbbi Bajcsy-Zsilinszky) utcában